ECLI:LV:AT:2022:1007.A420127721.14.L
Lieta Nr. A420127721, SKA-758/2022
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2022.gada 7.oktobrī

[1] Senātā saņemta /pers. C/ kasācijas sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 4.februāra spriedumu, ar kuru daļēji apmierināts pieteicējas /pers. D/ pieteikums. Ar šo spriedumu tiesa uzdeva Zemkopības ministrijai daļēji aizklātā veidā izsniegt pieteicējai zvērinātu advokātu biroja „Sorainen" izstrādāto izvērtējuma ziņojumu par AS „Latvijas valsts meži" (turpmāk – Latvijas valsts meži) apaļkoksnes darījumiem. Vienlaikus ar minēto spriedumu Zemkopības ministrijai uzdots izsniegt pieteicējai informāciju par to, kāds darba uzdevums bija noteikts līgumos, kurus Latvijas valsts meži apaļkoksnes darījumu izvērtēšanai slēguši ar zvērinātu advokātu biroju „Sorainen", SIA „Deloitte Latvia" un /pers. C/. Tiesa atzina, ka pieteicējai ir tiesības saņemt pieprasīto informāciju, jo pieteicējas kā žurnālistes interese informēt sabiedrību par Latvijas valsts mežu darbību ar valsts resursiem un sabiedrības interese uz šādas informācijas saņemšanu atsver Latvijas valsts mežu interesi uz komercnoslēpuma un advokāta-klienta konfidencialitātes principa aizsardzību.

[2] /pers. C/ kasācijas sūdzību iesniedzis, pārsūdzot rajona tiesas spriedumu ne tikai daļā, kas skar informāciju par viņa un Latvijas valsts mežu noslēgto pakalpojuma līgumu, bet arī daļā, kurā tiesa izspriedusi prasījumus par pieteicējas tiesībām iepazīties ar zvērinātu advokātu biroja „Sorainen" izstrādāto izvērtējuma ziņojumu un Latvijas valsts mežu līgumā ar zvērinātu advokātu biroju „Sorainen" formulēto darba uzdevumu (turpmāk – „Sorainen" skarošie prasījumi).

Atbilstoši kasācijas sūdzībā norādītajam, /pers. C/ tiesības pārsūdzēt tiesas spriedumu arī daļā, ar kuru izspriesti „Sorainen" skarošie prasījumi, izrietot no tā, ka /pers. C/ šajā lietā ir piešķirts trešās personas statuss un atbilstoši Administratīvā procesa likumam trešajai personai bez patstāvīgiem prasījumiem ir tiesības lietā pieņemtu tiesas nolēmumu pārsūdzēt kā pilnībā, tā arī daļā.

Senatoru kolēģa atzīst, ka šāds kasatora viedoklis balstīts kļūdainā tiesību normu interpretācijā.

[3] Interpretējot un piemērojot procesuālās tiesību normas, vienmēr jāpatur prātā, ka jebkura procesuāla norma nav pašmērķīga, bet gan ir vērsta uz leģitīma mērķa sasniegšanu. Tāpēc šīs tiesību normas interpretējamas un piemērojamas nevis formāli, bet gan ņemot vērā konkrēto sasniedzamo mērķi.

Tiesvedības procesu regulējošo procesuālo tiesību normu primārais uzdevums ir nodrošināt tiesībām uz taisnīgu tiesu atbilstošu tiesvedības procesu, lai ikviens no procesa dalībniekiem varētu pienācīgi aizsargāt tās savas tiesības un tiesiskās intereses, kuras skar konkrētajā procesā izšķiramais strīds.

Tāpēc, lai izprastu katra procesa dalībnieka tiesību apjomu, procesuālās tiesības ir aplūkojamas kopsakarā ar to, kāpēc (kādu tiesību vai interešu aizsardzībai) konkrētai personai ir atzīts procesa dalībnieka statuss konkrētā lietā.

[4] Administratīvā procesa likuma 28.panta pirmā daļa noteic, ka par trešo personu administratīvajā procesā var būt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses attiecīgais administratīvais akts var ierobežot vai kuru var skart tiesas spriedums lietā.

Kā skaidrots Senāta judikatūrā, lai atbilstoši minētajai tiesību normai tiesas procesā personu atzītu par trešo personu, līdzīgi kā attiecībā uz pieteicēju, ir nepieciešams konstatēt personas subjektīvo tiesību aizskārumu, kas radīts vai var tikt radīts ar konkrētu administratīvo aktu, faktisko rīcību vai publisko tiesību līgumu, par kuru ir strīds administratīvajā lietā. Ja šāds subjektīvo tiesību esošs vai iespējams aizskārums ir konstatējams, ir pamats uzskatīt, ka personas subjektīvās tiesības var ietekmēt arī attiecīgās lietas sprieduma rezultāts, un tāpēc konkrētā persona ir pieaicināma lietā kā procesa dalībnieks. Līdz ar to trešās personas dalība administratīvajā procesā kalpo šīs personas subjektīvo materiālo tiesību nodrošināšanai – preventīvai individuālai aizsardzībai (piemēram, *Senāta 2021.gada 12.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1306/2021 (ECLI:LV:AT:2021:1112.A43001921.6.L) 5.punkts un tajā minētā judikatūra*).

Tādējādi privātpersona trešās personas statusā tiesā tiek pieaicināta tad, ja ir konstatējams, ka konkrēta prasījuma izspriešana var skart šīs personas subjektīvās tiesības un tāpēc šai personai ir nodrošināmas pienācīgas iespējas piedalīties tiesas procesā un aizstāvēt savas subjektīvās tiesības.

[5] Trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem procesuālās tiesības un pienākumus tiesvedības procesā regulē Administratīvā procesa likuma 146.panta ceturtā daļa, kas noteic, ka šādam procesa dalībniekam ir pieteicēja un atbildētāja procesuālās tiesības un pienākumi, izņemot tiesības grozīt pieteikuma pamatu vai priekšmetu, atteikties no prasījuma, atzīt prasījumu, kā arī prasīt tiesas sprieduma izpildi. Līdz ar to, ņemot vērā arī 145.panta (kas noteic pieteicēja un atbildētāja procesuālās tiesības) pirmās daļas 10.punktu, likums trešajai personai citstarp paredz arī tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumus.

Minēto tiesību normu gramatiskais formulējums var radīt priekšstatu, ka trešajai personai ir tiesības pārsūdzēt to, kā tiesa izspriedusi jebkuru prasījumu, kas izskatīts lietā, kurā personai piešķirts trešās personas statuss. Tomēr tāda nav šo normu jēga, jo tiesiskais regulējums par trešo personu tiesībām administratīvajā procesā tiesā ir nesaraujami saistīts ar to, kāpēc vispār konkrētajai personai ir tiesības piedalīties attiecīgajā tiesvedības procesā. Proti, šīs tiesību normas ir vērstas uz to, lai trešajai personai tiesvedības procesā būtu nodrošinātas pilnvērtīgas iespējas aizsargāt tās subjektīvās tiesības, kuru dēļ šai personai piešķirts trešās personas statuss.

Jāņem vērā, ka pieteicējam nav liegts, balstoties uz individuāliem apsvērumiem, vienā pieteikumā ietvert vairākus patstāvīgus prasījumus. Savukārt tas, vai šādus prasījumus ir lietderīgi izskatīt vienā tiesvedībā (vienas lietas ietvaros) vai dažādās atsevišķās lietās, ir tiesas kompetences jautājums. Tāpat arī tiesas prerogatīva ir izlemt, vai vairākas lietas var izskatīt vienā tiesvedībā, apvienojot tās vienā lietā (Administratīvā procesa likuma 193., 194.pants).

Tādējādi nereti ir iespējamas situācijas, kad vienas lietas ietvaros tiek izspriesti vairāki patstāvīgi prasījumi, kas katrs var skart dažādu personu tiesības un tiesiskās intereses, un šā iemesla dēļ lietas izskatīšanā var tikt pieaicinātas vairākas trešās personas, lai tās katra varētu aizsargāt tās

subjektīvās tiesības, kuras var skart lietas izspriešana. Vienlaikus tas, ka pieteicējs ir izvēlējies vairākus prasījumus ietvert vienā pieteikumā vai tiesa ir atzinusi par lietderīgu vairākas lietas skatīt vienā tiesvedībā, nenozīmē, ka katrai no šādā lietā pieaicinātajām trešajām personām līdz ar to rodas tiesības izteikt iebildumus arī par tiem prasījumiem, kas nerada un nevar radīt konkrētās personas subjektīvo tiesību aizskārumu. Nav nekāda objektīva pamata uzskatīt, ka tikai tāpēc, ka vienā tiesvedībā apvienota dažādu patstāvīgu prasījumu izskatīšana, trešajai personai palielinās procesuālo tiesību apjoms salīdzinājumā ar situāciju, ja lieta būtu ierosināta tikai par to prasījumu, kas skar konkrēto trešo personu.

Ievērojot minēto, senatoru kolēģija atzīst: gadījumā, kad vienā tiesvedībā un tātad ar vienu spriedumu tiek izšķirti vairāki patstāvīgi prasījumi, lietā pieaicinātai trešajai personai ir tiesības pārsūdzēt tikai tās sprieduma daļas, kas attiecas uz prasījumiem, kas skar (var skart) šīs trešās personas subjektīvās tiesības.

[6] Izskatāmajā gadījumā pieteicēja, vēršoties tiesā, vienā pieteikumā ir apvienojusi vairākus prasījumus par informācijas izsniegšanu. Katrs no šiem prasījumiem pēc būtības ir patstāvīgs, pats par sevi administratīvā procesa kārtībā tiesā izskatāms prasījums. Tādējādi konkrētajā gadījumā vienas lietas ietvaros tika izskatīti četri tādi prasījumi, kas katrs varētu būt atsevišķas lietas pamatā.

Izvērtējot to, kādas intereses varētu skart katra no pieteicējas izvirzītajiem prasījumiem izspriešana, Administratīvā rajona tiesa lietā pieaicināja vairākas trešās personas, tostarp arī /pers. C/. /pers. C/ šajā lietā trešās personas statusā tika pieaicināts tādēļ, ka pieteicēja citstarp ir izvirzījusi prasījumu par pienākuma uzlikšanu Zemkopības ministrijai veikt faktisko rīcību – izsniegt pieteicējai informāciju par to, kāds tieši darba uzdevums bija noteikts starp Latvijas valsts mežiem un /pers. C/ noslēgtajā Eksperta pakalpojuma līgumā, ar kuru Latvijas valsts meži /pers. C/ pasūtīja veikt juridisko ekspertīzi par Latvijas valsts mežu īstenoto apaļkoksnes pārdošanas procesu. Šī faktiskā rīcība ir tāda, kura, iespējams, var radīt /pers. C/ kā konkrētā līguma dalībnieka subjektīvo tiesību aizskārumu, tostarp tiesību uz advokāta profesionālā noslēpuma aizsardzības interešu aizskārumu, un tāpēc /pers. C/ ir atzītas tiesības piedalīties šajā tiesvedības procesā kā trešajai personai.

Vienlaikus senatoru kolēģija konstatē, ka izskatāmās lietas strīdus prasījumi (par faktisko rīcību – informācijas par līgumu starp zvērinātu advokātu biroju „Sorainen" un Latvijas valsts mežiem un šā līguma izpildes rezultātā izstrādātā izvērtējuma ziņojuma izsniegšanu) nav tādi, kas rada vai var radīt /pers. C/ subjektīvo tiesību aizskārumu. /pers. C/ nav bijis iesaistīts zvērinātu advokātu biroja „Sorainen" sagatavotā atbilstības izvērtējuma ziņojuma izstrādē un nav arī ar zvērinātu advokātu biroju „Sorainen" noslēgtā līguma dalībnieks. Līdz ar to senatoru kolēģijai nav šaubu, ka tiesas spriedums par šiem prasījumiem nevar skart /pers. C/ un tad, ja pieteicēja lietā būtu izvirzījusi tikai „Sorainen" skarošos prasījumus, neprasot arī informāciju par līgumu ar /pers. C/, /pers. C/ nebūtu atzīstamas tiesības būt par trešo personu lietā.

Senatoru kolēģija nepiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka tiesas spriedums par „Sorainen" skarošajiem prasījumiem tomēr skar arī /pers. C/ tiesības un tiesiskās intereses tāpēc, ka tiesas nospriestais saistībā ar šiem prasījumiem, kasatora ieskatā, ir advokāta-klienta profesionālā noslēpuma aizsardzībai nelabvēlīga tiesu prakse, kas ietekmē uzticību zvērinātiem advokātiem kā tiesu varai piederīgām personām kopumā.

Kasatora arguments, ka gadījumā, ja netiks izskausta advokāta-klienta profesionālā noslēpuma aizsardzībai nelabvēlīgā tiesu prakse, nākotnē ir iespējama arī iejaukšanās /pers. C/ kā zvērināta advokāta tiesiskajās attiecībās ar klientiem, ir tikai hipotētisks uz nākotni vērsts apgalvojums, kas nav saistīts ar konkrētu viņa tiesību aizskārumu. Kā jau minēts, trešās personas institūts nodrošina, ka personai ir pienācīgas iespējas piedalīties tiesas procesā, lai aizstāvētu savas subjektīvās tiesības, kuras aizskar vai var aizskart administratīvais akts, faktiskā rīcība vai publisko tiesību līgums, par kuru ir strīds konkrētajā lietā. Administratīvā procesa tiesā būtība kopumā ir nodrošināt personu tiesību un tiesisko interešu aizskārumu konkrēta jeb individuāla aizskāruma gadījumā (Administratīvā procesa likuma 2.panta 1. un 2.punkts kopsakarā ar 103., 31. un 28.pantu). Vispārēju interešu aizsardzība bez individuāla aizskāruma tiek pieļauta vienīgi likumā tieši paredzētos gadījumos, kā, piemēram, vides tiesību jomā, kad vides aizsardzības interešu nolūkā tiesas procesā pret iestādes rīcību var iebilst (vai to atbalstīt) persona, kuru konkrētā rīcība individuāli neskar, bet kura vēlas pārstāvēt sabiedrības kopējās intereses uz labvēlīgu vidi. Likums nenoteic, ka advokāta profesionālā noslēpuma nodrošināšanas interese ir tāda, kuras aizsardzība administratīvajā procesā tiesā ir pieļaujama, arī neesot individuālam aizskārumam.

[7] Ievērojot minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka /pers. C/ no Administratīvā procesa likuma 146.panta ceturtās daļas un 145.panta pirmās daļas 10.punkta neizriet tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu daļā, kas saistīta ar prasījumiem, kas viņu konkrēti neskar un nevar skart. Minētās normas garantē /pers. C/ tiesības pārsūdzēt minēto spriedumu tikai tiktāl, ciktāl tas nepieciešams, lai nodrošinātu viņam iespēju aizsargāt subjektīvās tiesības, kuru dēļ viņam piešķirts trešās personas statuss.

[8] Administratīvā procesa likumā nav *expressis verbis* regulēts, kā jārīkojas gadījumā, ja ir pieņemta tāda kasācijas sūdzība, kuru iesniegusi persona, kurai nav tiesību spriedumu (tā daļu) pārsūdzēt. Vienlaikus šā likuma 338.[1]panta pirmā daļa citstarp noteic, ka tiesnešu kolēģija atsakās ierosināt kasācijas tiesvedību, ja kasācijas sūdzību iesniegusi persona, kura nav tam pilnvarota.

Senatoru kolēģija atzīst, ka situācija, kad kasācijas sūdzību iesniegusi persona, kurai nav tiesību konkrētu sprieduma daļu pārsūdzēt, ir pielīdzināma situācijai, kad kasācijas sūdzību iesniegusi persona, kura nav tam pilnvarota.

Ievērojot minēto, konkrētajā situācijā pēc analoģijas piemērojama Administratīvā procesa likuma 338.[1]panta pirmā daļa, un sakarā ar /pers. C/ kasācijas sūdzību ir atsakāms ierosināt kasācijas tiesvedību par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, kas attiecas uz „Sorainen" skarošajiem prasījumiem.

[9] Vienlaikus senatoru kolēģija konstatē, ka kasācijas sūdzībā saistībā ar tiesas nospriesto par /pers. C/ skarošo prasījumu ir izvirzīti argumenti par advokāta-klienta profesionālā noslēpuma aizsardzības principa piemērošanu un pamatoti norādīts, ka šā principa piemērošana informācijas atklātības lietās Senāta judikatūrā vēl nav aplūkota.

Līdz ar to senatoru kolēģija atzīst, ka ir ierosināma kasācijas tiesvedība sakarā ar /pers. C/ kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru Zemkopības ministrijai uzdots izsniegt pieteicējai informāciju par to, kā darba uzdevums formulēts starp Latvijas valsts mežiem un /pers. C/ noslēgtajā Eksperta pakalpojuma līgumā.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro un trešo daļu un 338.[1]panta pirmo daļu, senatoru kolēģija

nolēma

ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. C/ kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 4.februāra spriedumu daļā, ar kuru Zemkopības ministrijai uzdots izsniegt /pers. D/ informāciju par to, kā darba uzdevums formulēts starp AS „Latvijas valsts meži" un /pers. C/ noslēgtajā Eksperta pakalpojuma līgumā;

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. C/ kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 4.februāra spriedumu pārējā

daļā.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore I. Višķere Senatore Dz. Amerika Senatore A. Kovaļevska